

Togtben 11. Fra Gizo, Salomonøerne til Lyttelton, New Zealand

29. december 2006 - 8. januar 2007

Af togtleder, direktør for Nationalmuseet Carsten U. Larsen

Forskningsdeltagerne på togtben 11 var før påmønstring på VÆDDEREN inviteret til i alt seks togtbensmøder i løbet af 2006. Dagsordenen havde tendens til at være ensartet, idet der altid blev orienteret om de praktiske forhold, som var uomgængelige vedr. sikkerhedsuddannelse, vaccinationer, havneanløb, på- og afmønstring etc. Ligeledes var forskningsprojekternes udstyr og logistik på togtbenet samt tidsfordelingen for indhentning af prøver et væsentligt element på møderne. Også projekternes formidling i forhold til medierne, undervisningssektoren og almenheden blev jævnlige taget op som emne. Møderne var velbesøgte og afklarede, sammen med referaterne, mange af de forhold, som ellers kunne have skabt problemer i søen og ved havneanløbene.

Repræsentanterne for pressen var i flere tilfælde til stede ved togtbensmøderne. Herudover blev de medarbejdere fra medier, som skulle deltage på togtben 11, inviteret til et separat møde, men efter mailudveksling blev det besluttet, at det ikke var nødvendigt.

Togtben 11 var oprindeligt planlagt til at starte fra Salomonøernes hovedstad Honiara. Imidlertid var der i løbet af 2006 opstået en politisk situation, som medførte demonstrationer og optøjer, særligt i Honiara. Efter indhentning af oplysninger fra diverse sider besluttede bestyrelsen for Dansk Ekspeditionsfond at ændre VÆDDERENS anløb fra Honiara til Gizo, øernes næststørste by, som ligger ca. 400 km nordvest for Honiara.

Togtbenet opererede ikke med større udsendelse eller hjemsendelse af materiale fra Honiara, og udfordringerne i forbindelse med omlægningen af sejlruten blev derfor koncentreret til ændring af personbefordringen, hvilket ikke medførte væsentlige problemer udover et til tider tidskrævende arbejde. En enkelt forsker måtte af andre årsager meddele, at han ikke kunne nå frem før skibets afgang.

De største rejsemæssige problemer var faktisk ikke knyttet til sejlrutens ændring, men derimod til immigrationsmyndighederne på Salomonøerne. Dokumentation, som skulle fortælle myndighederne, at man forlod Salomonøerne med skib, var ikke udfærdiget på en tilfredsstillende måde, så mange blev tvunget til at købe en flybillet, som kunne dokumentere udrejse fra landet. Billetten kunne dog refunderes.

Mange af de nye deltagere på ekspeditionen fløj ind fra Australien, mens andre ankom fra destinationer i Stillehavet – flere efter feltarbejde på Salomonøerne.

Den delvise udskiftning af den civile besætning i Gizo forløb uden problemer, og den lille by med 6-7.000 indbyggere var et fortræffeligt sted for afslapning og fritidsaktiviteter - formentligt væsentligt bedre, end det ville have været tilfældet i Honiara. Således blev der arrangeret dykkertogter, ligesom de få lokale restauranter blev vel besøgt. Gizo blev i starten af april 2007 hårdt ramt af en tsunami, hvor mange mennesker blev dræbt eller kom til skade. Hele besætningen på VÆDDEREN blev dybt berørt af tragedien, og der blev iværksat en indsamling til hjælp for ofre i Gizo.

Om aftenen d. 30. december afholdtes reception for lokale honoratiore, hvilket forløb udmærket, og d. 31. december kl. 9.00 sejlede VÆDDEREN mod Porto Noro, som vi anløb kl. 12 for bunkring af olie. Der blev givet landlov til kl. 17.30 og afgang kl. 18.00.

Problemerne, som var opstået med det store spil på sidste togtben, blev diskuteret på et møde med relevante deltagere. Det blev vurderet, at efterfyldning med olie kunne kompensere for oliespildet på spillets styrbord side, og at pakningen i givet fald kunne udskiftes i søen eller på New Zealand. Herudover havde de to skjolde på spillet ved drift en afvigelse på 3,5 cm, hvilket ikke havde været iagttaget tidligere. Vi indhentede vurdering hos SMK og hos fabrikanten, som tillod videre brug, idet en evt. kommende reparation på New Zealand ikke ville blive besværliggjort af en forværring af forholdene. Det blev besluttet nøje at overvåge spillets funktion, således

VÆDDEREN ud for Gizo d. 29. december 2006 kort tid efter ankomst. Adgang til og fra skib foregik med mindre både efter behov. Foto: Carsten U. Larsen

Selvom vejret er roligt, er dønningerne i Stillehavet ret store. Søsyge ramte flere, men kunne afbødes med et plaster. Foto: Ole Schou Hansen

Adjunkt Jan Christensen fortæller om, at fisk fanget ud for Lyttelton ikke er særligt forurenet sammenlignet med andre steder i verden. Foto: Carsten U. Larsen

at en evt. senere reparation ved havneanløbet kunne foregå så målrettet og effektivt som muligt. Spillet fungerede upåklageligt gennem hele togten 11, og der blev ikke iværksat reparation.

Nytårsaften holdt vi et projektledermøde, hvor vi gennemgik den disponible forskningstid. Skibschefen havde erklæret sig villig til at skyde ekstra fart, således at der kunne indvindes ekstra tid til forskningsaktiviteter. Derfor foregik tildelingen af forskningstid til de enkelte projekter løbende. På de efterfølgende dage afholdtes der om morgenen/formiddagen tre møder: ét med projektlederne, hvor ønsker til dagens arbejde blev fremlagt, ét med skibsledelsen, hvor mulighederne for imødekommelse af ønskerne blev afklaret, og endelig et møde med medierne og undervisningssektoren, hvor planerne for dagens arbejde blev fremlagt. På det sidste møde var der også hver dag en ny forsker, som medierne havde mulighed for at interviewe mere dybtgående. På skibets storskærme blev væsentlige forhold løbende annonceret.

Tre nye projekter kom om bord i Gizo.

Projektet *Fluorescerende proteiner, oceanernes gave til forskning og bioteknologi*, havde foretaget indsamlinger under et ophold på Gizo før skibets ankomst. *Green fluorescent protein* er i de senere år blevet et væsentligt redskab i forbindelse med molekylærbiologisk og biomedicinsk forskning og er blevet anvendt inden for forskellige områder, f.eks. cellebiologi, lægemiddeludvikling, plantefysiologi, miljøundersøgelser, patientdiagnostik og produktion af industrielle proteiner. Havet udgør en stor ressource for sådanne proteiner, og formålet med projektet var at finde, isolere og karakterisere nye proteiner fra marine organismer.

Produktion af fødevarer er af afgørende betydning over hele verden, og Stillehavets små øsamfund frembyder gode studiemuligheder for, om befolkningstilvækst, globale markeds kræfter og klimaforskning lægger pres på de spinkle produktionssystemer. Projektet om bæredygtig brug af ressourcer forsøgte at afklare, hvordan øsamfundene klarer sig. Studiet af bl.a. klimaforandringer, udpining af jord, migration, alternative beskæftigelsesmuligheder og de eksterne markeds kræfter bliver gennemført for at forstå afsides beliggende samfund.

Som de så det – som vi ser det er en komparativ etnografisk og historisk perspektivering af den første og den tredje Galatheaekspedition. Formålet var at sammenligne fortid og nutid med de beskrivelser, genstandssamlinger og billedmateriale, der findes fra den første og til dels den anden ekspedition, ligesom der blev foretaget indsamling af etnografika og nyt billedmateriale. Projektet knytter sig til andre forskningsprojekter på sejlrueten, og dermed vil det være muligt at generere ny værdifuld viden om forskellige tiders verdensopfattelse, om ændringer i landskabernes og befolkningernes leveforhold og skikke samt at formidle historierne i den kulturelle forandring eller kontinuitet over ca. 150 år.

En række forskere havde beredvilligt meldt sig til at holde foredrag tidligt om aftenen i skibets hangar. Alle foredrag, f.eks. om parasitter hos fisk, livet hos Mekeoerne i Papua Ny Guinea, vand og vejr om 100 år og søpølser på Ontong Java, var velbesøgte af både den civile besætning og Søværnets folk.

Temperaturen på såvel Salomonøerne som på den største del af sejlruten lå på lidt under 30 grader, oftest med lammeskyer på himlen, men også præget af overskyet regnvejr. På New Zealand var vejret ustadigt, regnfuldt og temperaturen var faldet med omkring 10 grader.

Godt 2.300 sømil skulle tilbagelægges, og ved normal fart vil dette ikke efterlade mulighed for at gøre stop og indsamle prøvemateriale eller fisk. En forøgelse af skibets fart betød dog, at der samlet blev indvundet ca. 20 timer, som fordeltes til anvendelse i relevante projekter. Allerede den 1. januar, hvor hverdagen havde indfundet sig, gennemførtes det første trawlfiskeri, og efterfølgende blev der gennemført forskningsaktiviteter på alle tider af døgnet.

Ankomsten til New Zealand fandt sted midt i sommerferien, og det var tidligt opgivet at arrangere møde mellem ekspeditionens forskere og kolleger i New Zealand. I god tid blev anløbet til Lyttelton, havnebyen til Christchurch på Sydøen, planlagt presse-mæssigt, således at vi kunne opnå så stor eksponering som muligt. Efter råd fra pressen om bord blev der satset på at kunne fortælle en lokal historie ved ankomsten, og der blev således udarbejdet pressemateriale, som fortalte, at man ved Galathea 3's ankomst kunne få at vide, hvor meget fiskene i New Zealand er forurenede sammenlignet med resten af verden. Denne del stod projektet *Miljøfremmede stoffer* for. Derudover blev der udarbejdet pressemateriale om alle projekter om bord. Den lokale konsul, Jørgen Schousboe, var på alle måder meget hjælpom. Tre større aviser, to radio-stationer og landsdækkende TV mødte op den 8. januar om formiddagen, hvor også containerlaboratorierne blev besøgt af spørgelystne journalister.

I Lyttelton deltog den lokale repræsentant for Søværnet i en frokost om bord. Sidst på eftermiddagen den 8. januar fik skibet besøg af ca. 50 danskere bosat på New Zealand, og tidligt på aftenen blev der afsluttet med en velbesøgt reception, hvor de danske generalkonsuler fra Auckland og Wellington var til stede.

Togtbenet bød ikke på voldsomme vanskeligheder, stemningen var overalt god, og jeg takker for et lydefrit samarbejde med alle parter.